

PTAC uzraudzībā esošo NILLTPFN subjektu pārbažu veikšanas pamatprincipi

Patērētāju kredītēšanas jomā:

Pārbaudes tiek iedalītas trīs veidos – patērētāju tiesību ievērošanas pārbaudes, Noziedzīgi iegūtu līdzekļu, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas (NILLTPFN) pārbaudes vai sankciju regulējuma pārbaudes. Vienlaikus pārbaudes iedalās klātienēs vai neklātienēs pārbaudēs, kā arī plānotās vai neplānotās. Plānotas pārbaudes ir visas, kuras tiek ierosinātas, pamatojoties uz PTAC gada plānu vai uzraudzības nodaļas projekta plānu. Visas citas pārbaudes, kas ierosinātas, saņemot operatīvo informāciju, ir neplānotas pārbaudes. Pārbaudes papildus tiek iedalītas:

1. kapitālsabiedrības atbilstības pārbaudes;
2. pamatkapitālā ieguldīto līdzekļu izcelsmes pārbaudes;
3. piesaistītā finansējuma pārbaudes;
4. patiesā labuma guvēja pārbaudes;
5. līgumu noteikumu pārbaudes;
6. procedūru pārbaudes;
7. risku novērtējumu pārbaudes;
8. iekšējās kontroles sistēmas darbības pārbaudes;
9. citas pārbaudes.

Kapitālsabiedrības pamata prasību pārbaude notiek katru gadu, citām pārbaudēm, nosakot pārbaudes objektu, PTAC ņem vērā:

1. Kapitālsabiedrības iepriekšējo gadu darbības analīzi;
2. Vispārējās finanšu pakalpojumu attīstības tendences un riskus patērētāju tiesību aizsardzībai;
3. Patērētāju sūdzību un iesniegumu analīzi pēc skaita par konkrētiem finanšu pakalpojumu veidiem un patērētāju grupām, kurām paredzēts konkrētais finanšu pakalpojuma produkts;
4. Visbiežāk konstatētos pārkāpumus.

Operatīvā informācija, uz kuras pamata veicama normatīvo aktu un, vai Licences prasību ievērošanas uzraudzība, ir:

1. Sūdzības par kapitālsabiedrības darbības neatbilstību patērētāju tiesību aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām;
2. Citu valsts pārvaldes iestāžu sniegtā informācija par aizdomām par kapitālsabiedrības vai tās rīcības būtisku neatbilstību patērētāju tiesību aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām;
3. Cita PTAC saņemtā vai iegūtā informācija, kas liecina par iespējamiem, tūlītējiem un būtiskiem pārkāpumiem normatīvo aktu un, vai Licences prasību neievērošanā vai rada draudus patērētāju kolektīvajām interesēm atbilstoši pastāvošai tirgus situācijai.

Pārbaudes attiecībā uz NILLTPFN un Sankciju likuma prasību ievērošanas uzraudzību notiek saskaņā ar PTAC plānu NILLTPFN un Sankciju likuma uzraudzībai, plānotas uz risku balstītā pieejā, ievērojot iepriekš norādīto, papildus ņemot vērā:

1. riskus, kas identificēti:
 - 1.1. nacionālajā risku novērtējumā;
 - 1.2. nozares risku novērtējumā;

- 1.3. terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas risku novērtējumā;
- 1.4. citos saistošajos risku novērtējumos;
2. PTAC risku profilēšanas matricu.

Risku profilēšanas matrica nosaka subjekta ievainojamības un draudu aspektus šādās grupās:

1. pakalpojumi (pakalpojumu veidi, skaidras naudas izmantošana, identifikācijas mehānisms, piegādes kanālu izmantošana, starpniecība);
2. finanšu stāvoklis (peļņa/zaudējumi, apgrozījums, piesaistītais finansējums);
3. dalībnieki un struktūra (tiešie, netiešie dalībnieki, dalībnieku struktūra, PLG, reputācija);
4. klienti (klientu skaits, klientu profils, ārvalstu klientu apkalpošana);
5. cita informācija (IKS (Iekšējā kontroles sistēma) kvalitāte, iekšējo pārbažu veikšana, personāla izpratne, apmācības, līdzšinējā sadarbība, ziņojumi FID, vadības izpratne).

Pārbaudes, izmantojot risku profilēšanas matricu var tikt noteiktas atbilstoši pārbaudes mērķim ne tikai pēc tās noteiktā riska līmeņa konkrētam subjektam, bet arī mērķētas atsevišķi pēc tās ievainojamības vai draudu līmeņa.

PTAC veic kapitālsabiedrības izstrādāto un apstiprināto risku novērtējumu un procedūru atbilstības neklātienēs pārbaudi (turpmāk – Neklātienēs pārbaude) un kapitālsabiedrības ieviestās IKS atbilstības pārbaudi (turpmāk – Klātienēs pārbaude), kā arī mērķētās pārbaudes.

Neklātienēs pārbaudes ietvaros PTAC izvērtē kapitālsabiedrības:

1. darbības un tās klientu NILLTPF risku novērtējumu un tā aktualizēšanu;
2. starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju risku novērtējumu un tā aktualizēšanu;
3. kārtībās iekļauto informāciju par izstrādātās procedūras atbilstību NILLTPFNL, Sankciju likuma un Noteikumu Nr.705 prasībām, ņemot vērā šādu kritēriju atbilstību normatīvo aktu prasībām:
4. NILLTPFN risku novērtējumu;
5. starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju risku novērtējumu;
6. ar klientu, tā rezidences (reģistrācijas) valsti, klienta saimniecisko vai personisko darbību, izmantotajiem pakalpojumiem un produktiem un to piegādes kanāliem, kā arī ar veiktajiem darījumiem saistītā NILLTPF;
7. piesaistītā finansējuma atbilstību NILLTPFNL prasībām un tā tiesisko izcelsmi;
8. klienta izpētes pasākumus;
9. vienkāršoto, standarta un padziļināto klientu izpēti;
10. darījumu uzraudzības, aizdomīgu darījumu atklāšanas, konstatēšanas un ziņošanas kārtību FID un VID;
11. darījumu attiecību izbeigšanas, atturēšanās no darījuma veikšanas pasākumus;
12. slietņa deklarāciju iesniegšanu FID, ciktāl tas attiecināms uz kapitālsabiedrību;
13. klienta izpētes gaitā un darījumu uzraudzības gaitā iegūtās informācijas un dokumentu uzglabāšanu un iznīcināšanu;

14. darbinieku tiesības, pienākumus un atbildību, kā arī darbinieku profesionālās kvalifikācijas un atbilstības standartus, pildot NILLTPNL prasības;
15. NILLTPFN politiku un procedūru pārskatīšanas prasības un kārtību.

Klātienēs pārbaudes ietvaros PTAC NILLTPFN jomā izvērtē IKS atbilstību izstrādātajai un dokumentētajai procedūrai, ņemot vērā šādus kritēriju atbilstību normatīvo aktu prasībām:

1. NILLTPFN risku novērtējums;
2. darbinieku tiesības, pienākumi un atbildība, pildot NILLTPNL prasības un atbildīgo darbinieku atbilstība;
3. darbinieku un vadības izpratnes līmeni par NILLTPFN jomu;
4. IKS kvalitāte;
5. klienta izpēte un visu NILLTPF risku izvērtēšana, t.sk. PLG, politiski nozīmīgas personas (tā ģimenes locekļa, cieši saistītas personas) noskaidrošana;
6. darījumu uzraudzība un aizdomīgu darījumu atklāšana un konstatēšana;
7. atturēšanās no darījuma veikšanas, darījumu attiecību izbeigšana;
8. klienta izpētes gaitā un darījumu uzraudzības gaitā iegūtās informācijas un dokumentu uzglabāšana (papīra formātā vai elektroniski), dokumentācijas lietā pieejamība;
9. starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju risku novērtējums un pārvaldīšana;
10. ziņojumu sniegšana FID un VID;
11. tehnoloģisko risinājumu atbilstība Noteikumi Nr.705 prasībām.

Parādu ārpusstiesas atgūšanas jomā:

Pārbaudes tiek iedalītas trīs veidos – patērētāju tiesību ievērošanas pārbaudes, NILLTPFN pārbaudes vai sankciju regulējuma pārbaudes. Pārbaudes iedalās klātienēs vai neklātienēs pārbaudēs, kā arī plānotās vai neplānotās. Plānotās pārbaudes ir visas, kas tiek ierosinātas, pamatojoties uz PTAC gada plānu, noteiktajām prioritātēm vai projekta plānu. Visas citas pārbaudes, kas ierosinātas, saņemot operatīvo informāciju, ir neplānotas pārbaudes.

Pārbaudes papildus tiek klasificētas pēc pārbaucēju jomas:

1. procedūru pārbaudes;
2. līgumu noteikumu pārbaudes;
3. piesaistītā finansējuma pārbaudes;
4. patiesā labuma guvēja pārbaudes;
5. risku novērtējumu pārbaudes;
6. iekšējās kontroles sistēmas darbības pārbaudes;
7. citas pārbaudes.

Kapitālsabiedrības pamata prasību pārbaude katrus trīs gadus, citām pārbaudēm, nosakot pārbaudes objektu, pārbaucēju biežuma un veida noteikšanā PTAC ņem vērā normatīvajos aktos noteiktās prasības Pakalpojuma sniedzējam, PTAC darbības plānā noteiktās prioritātes, kā arī šādus kritērijus:

1. Pakalpojuma sniedzēja iepriekšējo gadu darbības analīzi;

2. vispārējās parāda atgūšanas pakalpojumu attīstības tendences un riskus patērētāju tiesību aizsardzībai;
3. patērētāju sūdzību un iesniegumu analīzi;
4. visbiežāk konstatētos pārkāpumus, izskatot iesniegumus un informāciju par licenču izsniegšanu, pārreģistrāciju, grozīšanu, apturēšanu, atjaunošanu un anulēšanu.

Operatīvā informācija, uz kuras pamata veicama normatīvo aktu vai licences prasību ievērošanas uzraudzība, ir:

1. sūdzības par Pakalpojuma sniedzēja darbības neatbilstību patērētāju tiesību aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām, ja trīs mēnešu periodā saņemtas vismaz piecas sūdzības par līdzīgiem apstākļiem;
2. citu valsts pārvaldes iestāžu sniegtā informācija par aizdomām par Pakalpojuma sniedzēja vai tā rīcības būtisku neatbilstību patērētāju tiesību aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām;
3. cita PTAC saņemtā vai iegūtā informācija, kas liecina par iespējamiem, tūlītējiem un būtiskiem pārkāpumiem normatīvo aktu vai licences prasību neievērošanā vai rada draudus patērētāju kolektīvajām interesēm.

Pārbaudes attiecībā uz NILLTPFN un Sankciju likuma prasību ievērošanas uzraudzību notiek saskaņā ar PTAC plānu NILLTPFN un Sankciju likuma uzraudzībai, plānotas uz risku balstītā pieejā, ievērojot iepriekš norādīto, papildus ņemot vērā:

1. riskus, kas identificēti:
 - 1.1. nacionālajā risku novērtējumā;
 - 1.2. nozares risku novērtējumā;
 - 1.3. terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas risku novērtējumā;
 - 1.4. citos saistošajos risku novērtējumos;
2. PTAC risku profilēšanas matricu.

Risku profilēšanas matrica nosaka Pakalpojuma sniedzēja ievainojamības un draudu aspektus šādās grupās:

1. pakalpojumi (pakalpojumu veidi – parādu atgūšana no fiziskām un, vai juridiskām personām, citi pakalpojumi, skaidras naudas izmantošana);
2. finanšu stāvoklis (peļņa un zaudējumi, apgrozījums, piesaistītais finansējums);
3. dalībnieki un struktūra (tiešie, netiešie dalībnieki, dalībnieku struktūra, patiesā labuma guvēji, reputācija);
4. klienti (klientu skaits, klientu profils, ārvalstu klientu apkalpošana);
5. cita informācija (iekšējās kontroles sistēmas kvalitāte, iekšējo pārbažu veikšana, personāla izpratne, apmācības, līdzšinējā sadarbība, ziņojumi FID, vadības izpratne).

Pārbaudes, izmantojot risku profilēšanas matricu var tikt noteiktas atbilstoši pārbaudes mērķim ne tikai pēc tās noteiktā riska līmeņa konkrētam subjektam, bet arī mērķētas atsevišķi pēc tās ievainojamības vai draudu līmeņa.

PTAC veic kapitālsabiedrības izstrādāto un apstiprināto risku novērtējumu un procedūru atbilstības neklātienas pārbaudi (turpmāk – Neklātienas pārbaude) un kapitālsabiedrības ieviestās IKS atbilstības pārbaudi (turpmāk – Klātienes pārbaude), kā arī mērķētās pārbaudes.

1. Neklātienas pārbaudes ietvaros Atbildīgais darbinieks izvērtē Pakalpojuma sniedzēja:
 - 1.1. veikto savai darbībai un klientiem piemītošo NILLTPF risku novērtējumu un tā aktualitāti;
 - 1.2. savai darbībai un klientiem piemītošo starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju risku novērtējumu un tā aktualitāti;
 - 1.3. kārtībās iekļauto informāciju par izstrādātās procedūras atbilstību NILLTPFNL, Sankciju likuma, MK noteikumu Nr.705 un citu saistošu NILLTPFN jomas normatīvo aktu prasībām, ņemot vērā šādu kritēriju atbilstību normatīvo aktu prasībām:
 - 1.3.1. klientam piemītošā NILLTPF riska novērtēšanas prasības;
 - 1.3.2. vienkāršotās, standarta un padziļinātās klientu izpētes ietvaros paredzētos klienta izpētes pasākumus;
 - 1.3.3. darījumu uzraudzības, aizdomīgu darījumu atklāšanas, konstatēšanas un ziņošanas kārtību FID un VID;
 - 1.3.4. darījumu attiecību izbeigšanas, atturēšanās no darījuma veikšanas pasākumus;
 - 1.3.5. sliekšņa deklarāciju iesniegšanu FID, ciktāl tas attiecināms uz kapitālsabiedrību;
 - 1.3.6. klienta izpētes gaitā un darījumu uzraudzības gaitā iegūtās informācijas un dokumentu uzglabāšanu un iznīcināšanu;
 - 1.3.7. darbinieku tiesības, pienākumus un atbildību, kā arī darbinieku profesionālās kvalifikācijas un atbilstības standartus, pildot NILLTPFNL prasības, kārtību kādā tiek novērtēta atbildīgā darbinieka atbilstība Pakalpojuma sniedzēja procedūrās un normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, atbildīgo darbinieku pienākumu un pilnvaru sadales kārtību;
 - 1.3.8. NILLTPFN politiku un procedūru pārskatīšanas prasības un kārtību.

Klātienes pārbaudes ietvaros PTAC izvērtē Pakalpojuma sniedzēja IKS atbilstību izstrādātajai un dokumentētajai procedūrai, vienlaikus ņemot vērā šādu kritēriju atbilstību normatīvo aktu prasībām:

1. Pakalpojuma sniedzēja veikto tā darbībai un klientiem piemītošo NILLTPF risku novērtējums;
2. darbinieku tiesības, pienākumi un atbildība, pildot NILLTPNL prasības, atbildīgo darbinieku atbilstības novērtējums Pakalpojuma sniedzēja un normatīvajos aktos noteiktajām prasībām;
3. darbinieku un vadības izpratnes līmeni par NILLTPFN jomu, informācija par Pakalpojuma sniedzēja veiktajām darbinieku apmācībām;
4. kopējā IKS kvalitāte;
5. klienta izpēte un risku izvērtēšana, t.sk. patiesā labuma guvēja noskaidrošana, klienta vai klienta patiesā labuma guvēja atbilstības politiski nozīmīgas personas (tā ģimenes locekļa, cieši saistītas personas) statusam noskaidrošana;
6. darījumu uzraudzība un aizdomīgu darījumu atklāšana un konstatēšana;
7. atturēšanās no darījuma veikšanas, darījuma attiecību izbeigšana;
8. klienta izpētes gaitā un darījumu uzraudzības gaitā iegūtās informācijas un dokumentu uzglabāšana (papīra formātā vai elektroniski), dokumentācijas lietā pieejamība;

9. Pakalpojuma sniedzēja darbībai un tā klientiem piemītošo starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju risku novērtējums un pārvaldīšana;
10. aizdomīgu darījumu ziņojumu sniegšana FID un VID;
11. tehnoloģisko risinājumu atbilstība (ja tādi ir ieviesti);
12. citus pasākumus, ko Pakalpojuma sniedzējs ir paredzējis iekšējās kārtībās (ja tādi ir, piemēram, atskaites, ziņojumi vadībai u.tml.).